

เอกสารวิจัยหมายเลข 3

การศึกษาสภาพชุมชนชนบทชายแดนไทย-มาเลเซีย

โดย พศ.สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร



ผลงานวิชาการ

คำนำ

ผลงานอาจารย์

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะการหาข้อมูลเบื้องต้นโดยทั่ว ๆ ไป มีต้องการความลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นควรทำวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นในลักษณะการสำรวจสภาพชุมชน ซึ่งการวิจัยแบบนี้เหมาะสำหรับการต้องการสืบค้นข้อเท็จจริงบางอย่างในขอบเขตที่พอจะศึกษาได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณ เวลา มากมายนัก และสามารถนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในงานที่มีเป้าประสงค์สำคัญต่อไป เช่นงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น

สภาพชุมชนชนบทชายแดนไทย-มาเลเซีย เป็นสภาพชุมชนที่น่าสนใจ เพราะมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มาจากเกี่ยวข้องกับใคร่ยังไม่ผู้ใดหยิบยกปัญหาเหล่านี้มาพิจารณา ผลการวิจัยเรื่องนี้อาจจะเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Basic Data) สำหรับบุคคลอื่น ๆ ต่อไป

ความบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องขอภัยต่อท่านผู้ให้โอกาสการวิจัยฉบับนี้ และถ้าจะกรุณาชี้แนะให้ผู้ที่วิจัยทราบด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร)

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมชนบท เป็นสังคมที่นำศึกษา เพราะประชาชนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกับสังคมชาวเมืองเป็นอย่างมาก คนในชนบทอยู่อย่างง่าย ๆ ปักหมุดในระเบียบประเพณี และสถาบันบางสถาบันเป็นหลัก เช่นวัด นอกจากนี้สังคมไทยปักหมุดในตัวบุคคลเป็นหลักเช่นเดียวกัน เช่นพระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำโดยธรรมชาติ (Natural leader) อื่น ๆ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาสภาพชุมชนชนบทชายแดนไทย-มาเลเซียที่เป็นสภาพสังคมคล้ายคลึงกับสภาพชุมชนชนบทอื่น ๆ ของไทย เพียงแต่ว่าแตกต่างกันในลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้เคียงกับชายแดนมาเลเซียเท่านั้น

ปัจจุบันการศึกษาในค่านิยมที่แนวคิดกว้างขวางขึ้น เพื่อจะนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการศึกษาไปช่วยพัฒนาประเทศชาติ เช่นการพัฒนาอาชีพ รายได้ การศึกษา การคมนาคม ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นความต้องการของประชาชนทั้งสิ้น เพราะประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยินดีในความเจริญของงาน ต้องการความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพ ต้องการยกระดับการศึกษา และคุณภาพอนามัยให้ดีขึ้น รวมทั้งความปลอดภัยจากการโจรกรรมทั้งหมด

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้เป็นการสำรวจชุมชนชายแดนไทยที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนไทย-มาเลเซีย เป็นหมู่บ้านชาวไทยพุทธ คือหมู่บ้านไพรวัลย์ ต.ไพรวัลย์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ซึ่งห่างจากชายแดนไทย-มาเลเซีย ประมาณ ๓๕ กิโลเมตร และหมู่บ้านพิศุลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส ห่างจากชายแดนไทย-มาเลเซีย ประมาณ ๕ กิโลเมตร การสำรวจดังกล่าวต้องการศึกษาเกี่ยวกับสภาพชุมชนทั้งสองหมู่บ้านในลักษณะทางค่านิยม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ผลจากการศึกษาเรื่องนี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบท

แนวคิดที่สำคัญในการวิจัย

จากแนวคิดที่ว่าในสังคมชนบทที่อยู่ห่างไกลจากสภาพเมือง ย่อมมีปัญหาในการดำเนินชีวิตของประชาชน เช่นปัญหาขาดความรู้ ขาดโรงเรียน โจรเบียดเบียน และสุขภาพอนามัย

ไม่ดี และชาวชนบทเองมีความเชื่อว่าปัจจุบันชนบทขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในทางที่ดีต่อรัฐบาล ประกอบกับประชาชนไม่เข้าใจหลักการที่ตัวเอง การพัฒนาชุมชนจึงทำให้สภาพสังคมชนบทประสบปัญหามากยิ่งขึ้น ดังนั้นการสำรวจครั้งนี้จึงเป็นการหาข้อมูลเบื้องต้น โดยไม่ต้องทำการพิสูจน์สมมติฐานใด ๆ

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาในลักษณะการสำรวจเบื้องต้น (Survey Research) จากข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเอง จำนวน ๔ ตอน ประมาณ ๑๒๐ ข้อ โดยแบ่งเป็น

- ๑. ข้อมูลโดยทั่วไป
- ๒. ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา
- ๓. ข้อมูลทางเศรษฐกิจ
- ๔. ข้อมูลการพัฒนาชุมชน

ทั้งนี้ใช้พนักงานสำรวจซึ่งเป็นนักศึกษาและเว็ชชีนวิชาระเบียบวิธีวิจัยมาก่อนแล้วเป็นพนักงานสัมภาษณ์ จำนวน ๕๐ คน

คำจำกัดความต่าง ๆ

- หมู่บ้านชายแดนไทย-มาเลเซีย หมายถึง หมู่บ้านไพรวัลย์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส และหมู่บ้านพิศุดทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส
- ภาวะเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคม ของหมู่บ้านไพรวัลย์และหมู่บ้านพิศุดทอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาเรื่องนี้ จะทำให้มีความรู้ถึงสภาพทางสังคมเศรษฐกิจการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาชนบท การปรับปรุงการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจะให้ความรู้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจอีกด้วย

ตาราง ๑ แสดงขนาดตัวอย่างของประชากรที่ทำการสัมภาษณ์หมู่บ้านไพรวัลย์
และหมู่บ้านพิบูลทอง

รายละเอียด	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
จำนวนครัวเรือนที่สัมภาษณ์	๔๐๐
จำนวนประชากรหมู่บ้านไพรวัลย์	๒๕๐
จำนวนประชากรหมู่บ้านพิบูลทอง	๑๕๐
จำนวนคนที่ให้สัมภาษณ์	๔๐๐

บทที่ ๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถามจำนวน ๑๒๐ ชุด มีคำตอบผิดพลาด ๖ ราย ต้องกลับไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมในวันรุ่งขึ้นจนครบ ๔๐๐ ราย ผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบคำสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุในวัยกลางคนเชื้อชาติไทย สัญชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ และมีถือศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอิสลาม นอกนั้นไม่ปรากฏ

อาชีพส่วนใหญ่ประกอบกิจการ เกษตรกรรมประเภททำนา ทำไร่จากที่ดินที่เป็นมรดกส่วนตัวมากกว่าเช่าผู้อื่นทำ และที่เช่าผู้อื่นอยู่ต้องเสียค่าเช่าราวปีละ ๒๐๐ บาทลงมาเท่านั้น สำหรับรายได้เห็นส่วนใหญ่รายได้ประมาณ ๒,๑๐๐ - ๕,๐๐๐ บาทต่อปี

เกี่ยวกับสถานภาพสมรสผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แต่งงานทั้งสิ้นมีบุตรที่รองรับการเลี้ยงดูครอบครัว ๓ - ๕ คน ลงมาเท่านั้น

ก้นการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ทำให้การใช้ภาษาไทยอยู่ในชั้นอ่านออก เขียนได้ และส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ทำการสำรวจนี้มา กว่า ๒๐ ปี มาแล้ว

ตาราง ๒ แสดงร้อยละของผู้ตอบสัมภาษณ์ของประชากรหมู่บ้านไพรวัลย์ และพิภูลทอง จำแนกตามเพศ

หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
ไพรวัลย์	๑๘๐	๗๐	๒๕๐
พิภูลทอง	๑๑๘	๓๒	๑๕๐
รวม	๒๙๘	๑๐๒	๔๐๐

ตาราง ๓ แสดงร้อยละของผู้ตอบสัมภาษณ์ของประชากรหมู่บ้านไพรวัลย์ และพิบูลทอง จำแนกตามอายุ

กลุ่มอายุ	ร้อยละ
๑๔ - ๒๐ ปี	๑๐.๕ (๔๒)
๒๑ - ๓๐ ปี	๓๓.๓ (๑๓๓)
๓๑ - ๔๐ ปี	๔๕.๕ (๑๘๒)
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๐ (๒)
๕๑ - ขึ้นไป	๓.๓ (๑๕)

ตาราง ๔ แสดงร้อยละของผู้ตอบสัมภาษณ์ของประชากรหมู่บ้านไพรวัลย์ และพิบูลทอง จำแนกตามเชื้อชาติ สัญชาติ และศาสนา

รายละเอียด	ร้อยละ
เชื้อชาติไทย	๑๐๐.๐๐ (๔๐๐)
สัญชาติไทย	๔๕.๕ (๓๕๕)
สัญชาติมาเลเซีย	๐.๕ (๒)
ศาสนาพุทธ	๑๐๐.๐๐ (๔๐๐)
ศาสนาอิสลาม	-

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา

จากการสำรวจวิจัยในหมู่บ้านไพรวัลย์และหมู่บ้านพิบูลทอง ในทางด้านการศึกษา พบว่าในหมู่บ้านนี้มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดหมู่บ้านละโรง และการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านพิบูลทอง และไพรวัลย์อยู่ในระดับประถมศึกษาเกือบทั้งหมด ส่วนความต้องการของประชาชนในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาขึ้นอยู่กับระดับใกล้เคียงกัน ส่วนระดับอุดมศึกษามีความต้องการน้อยมากคือ ๑.๔๔ % เท่านั้น และในการศึกษาค้นวิชาชีพมีความต้องการมากกว่าด้านวิชาสามัญ วิชาชีพที่ต้องการมากที่สุดคือค่านกฉกรรรม ได้แก่ การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ส่วนทางหมู่บ้านไพรวัลย์มีความต้องการศึกษาทางด้านการประมง ๑๕.๕๖ % (๒๑ คน) เพราะพื้นที่ของหมู่บ้านไพรวัลย์บางส่วนติดกับทะเล

ถาถิยมในการศึกษาของบุตรหลานประชาชนทั้งสองหมู่บ้านมีความต้องการให้รับราชการมากที่สุด เพราะคนส่วนมากคิดว่ามีความมั่นคง อาชีพรอลงมาคือการเกษตร ส่วนการรับจ้างเป็นความต้องการน้อยที่สุด การร่วมมือทางการศึกษาประชาชนทั้งสองหมู่บ้านนี้ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงเป็นเหตุให้บุตรหลานของประชาชนทั้งสองหมู่บ้านมีความสนใจในการศึกษามาก

ทอดมถว

ทางด้านการเมืองประชาชนมีความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยน้อยที่สุด คือ ๒๒.๒๓ % (๔๔ คน) ส่วนผู้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยคินั้นมีประมาณ ๑๖ คน คิดเป็น ๑๑.๔๖ % เท่านั้น

ท้วยเหตุนี้ความต้องการผู้แทนราษฎรของประชาชนทั้งสองหมู่บ้านจึงต้องการคนที่ทำงานจริง

จากการสุ่มตัวอย่างประชาชน ๑๓๕ คน มีความต้องการ ส.ส. ทำงานจริง เพื่อผลประโยชน์ประชาชนถึง ๑๐๔ คน ทางด้านความคิดเห็นของชาวบ้านมีทัศนคติในการเลือก ส.ส. ที่มีถือศาสนาเข็นเกี่ยวกับตนมากกว่า ส.ส. ที่ต่างศาสนาถึ

ตาราง ๕ แสดงร้อยละของผู้ต้องสัมภาษณ์ของประชาชน หมู่บ้านไพรวัลย์และ
หมู่บ้านพิบูลทอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ร้อยละ	รวม
ประถมศึกษา	๘๘.๓๕ (๓๘๘)	๓๘๘
มัธยมศึกษา	๐.๒๕ (๑)	๑
อุดมศึกษา	-	-
		๔๐๐

ตาราง ๖ แสดงร้อยละของผู้ตอบสัมภาษณ์ของประชากรหมู่บ้านไพรวัลย์
และหมู่บ้านพิบูลทอง จำแนกตามความต้องการการศึกษา

รายละเอียด	ร้อยละ
เกษตรกร	๕๕.๒ (๒๓๓)
ช่าง	๓๒.๕ (๑๓๐)
การเลี้ยงสัตว์	๕.๕ (๒๒)
ประมง	๓.๘ (๑๕)
อื่น ๆ	-
รวม	๑๐๐.๐ (๔๐๐)

ตาราง ๗ แสดงร้อยละของผู้ตอบสัมภาษณ์ของประชาชนหมู่บ้านไพรวัลย์ และหมู่บ้านพิบูลทอง จำแนกตามความสนใจเพิ่มเติม

รายละเอียด	ร้อยละ
สนใจมาก	๔๐.๕ (๓๗๒)
สนใจปานกลาง	๑๖.๐ (๖๔)
สนใจน้อย	๓.๕ (๑๔)
รวม	๕๐

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เกินกว่าครึ่งหนึ่งของประชาชนทั้งหมด ส่วนอาชีพรองลงมาคือรับราชการ และค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ การเกษตรส่วนมากทำนาทำสวน การเลี้ยงสัตว์ไม่ค่อยนิยมเลี้ยง อาจจะมีบ้างเล็กน้อย

ในการถือครองที่ดินพบว่าประชากร เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ คือมีที่ดินเป็นของตนเอง เป็นส่วนมาก ที่เช่าที่ดินคนอื่นมีบ้างเล็กน้อย ขนาดที่ดินที่ถือครองมีขนาดประมาณ ๖ - ๑๐ ไร่ เป็นส่วนใหญ่ และในกลุ่มที่เช่าที่ดินทำกินต้องเสียค่าเช่าประมาณปีละไม่ต่ำกว่า ๖๐๐ บาท รายได้โดยเฉลี่ยประมาณ ๒,๑๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท ต่อคนต่อปีโดยส่วนรวม

ตาราง ๔ แสดงร้อยละของผู้ตอบสัมภาษณ์ของประชากรหมู่บ้านไพรวัลย์ และหมู่บ้านพิบูลทอง จำแนกตามรายได้

รายได้ ๒,๐๐๐ - ๒,๐๐๐ ลงมา	รายได้ ๒,๑๐๐-๕,๐๐๐	รายได้ ๕,๐๐๐ขึ้นไป
๑๒.๐ (๕๕)	๓๕.๐ (๓๐๐)	๑๓.๐ (๕๖)

๔. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา

สภาพหมู่บ้านยังขาดการพัฒนาทั้งด้านการแพทย์ สาธารณสุข การศึกษา ระยะเวลาจากหมู่บ้านมาถึงตลาดประมาณ ๒ กิโลเมตร สภาพถนนไม่ดี ประชาชนมีความต้องการถนน, ไฟฟ้า น้ำประปา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ศูนย์พัฒนาตำบล และสถานีอนามัย และประชาชนมองเห็นว่าการพัฒนามีความจำเป็นมาก จากลำดับความต้องการในค้ำพัฒนาพอสรุปได้ดังนี้-

๑. การวางแผนครอบครัว มีผู้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนครอบครัวพอปานกลาง คือรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวบ้าง แต่รู้ไม่ลึกซึ้ง ประมาณ ๖๕.๑๕ %

๒. เรื่องการรับบริการจากสถานีอนามัย ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจบริการของสถานีอนามัย และไปใช้บริการของสถานีอนามัย ถึง ๔๕.๑๕ % แสดงว่าการบริการของทางราชการและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ อยู่ในขั้นค่อนข้างดี

๓. ในด้านการบริการของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ประชาชนยังไม่ได้รับการเท่าที่ควร มีผู้ตอบว่าหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไม่เคยมาเลย ถึง ๓๖.๓๐ % จึงเห็นได้ว่าบริการค้ำนี้ยังน้อยมาก

๔. การใช้น้ำในการบริโภคและใช้ในกิจการอื่น ๆ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ได้มาจากน้ำบ่อ ถึง ๔๕.๔๕ % ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะยังมีผู้สนใจเรื่องการประปาน้อยหรืออาจเป็นเพราะการขุดบ่อสะดวกและลงทุนน้อยกว่า

๕. การใช้ส้วม ประชาชนยังมีน้อยใช้ส้วมซึม ส่วนใหญ่ไปถ่ายในป่า แสดงว่าประชาชนยังนึกถึงความสะดวกมากกว่าที่จะนึกถึงความปลอดภัยจากโรคติดต่อที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะมีคนนิยมถ่ายในป่า ๓๔.๐๓ %

๖. ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน โดยการให้ความช่วยเหลือแนะนำ มีน้อยมาก เพราะมีผู้ตอบว่าทางการจะมาแนะนำนาน ๆ ครั้ง ถึง ๙๕.๐๘ %

๗. ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นไปในรูปแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกันสูงมาก ถึง ๔๑.๔๔ %

๘. การคมนาคม ในระหว่างหมู่บ้านไม่ค่อยสะดวก มีรถจักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ เข้าได้บางฤดู

ข้อเสนอแนะ

๑. ทางภาครัฐสนใจส่งเสริมในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยการประกอบอาชีพ และอื่น ๆ

๒. ภาครัฐได้มีการชักจูงแนะนำให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้ว ในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

๓. ช่วยเหลือให้ประชาชนรู้จักประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ และใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ และเป็นการเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัว

๔. นำวิธีการใหม่ทางด้านการทำมาหากิน และปรับปรุงความเป็นอยู่เข้าไปเผยแพร่ ปลุกฝังความนิยมในสิ่งที่จะช่วยให้มีคติในหมู่ประชาชน เพื่อความเจริญของท้องถิ่นในอนาคต